

порушень мовлення виділяють: дислалію, ринолалію, дизартрію, моторну і сенсорну алалію, загальне недорозвинення мовлення. Показано, як кожне порушення мови впливає на особистісні прояви дитини старшого дошкільного віку в суспільстві. Відзначено, що важкі порушення мови сприяють соціальній дезадаптації. Підкреслена необхідність проведення системи заходів корекції мовленнєвих порушень та їх наслідків для особистості старшого дошкільника.

Ключові слова: старші дошкільники, соціальна адаптація, порушення мови, зорове, слухове і соматосенсорне поле, нейропсихологічний аналіз, лінгвістичні порушення.

УДК 159.964.21

Депутатов В.О.

ЗАХИСНІ МЕХАНІЗМИ ПСИХІКИ ЯК ОБ'ЄКТ НОВІТНІХ ДОСЛІДЖЕНЬ У АНГЛОМОВНИХ ВИДАННЯХ (З 2000 РОКУ). ЧАСТИНА 1

У статті автор описує результати аналізу сучасних досліджень, об'єктом яких виступають механізми психічного захисту. На основі аналізу 25-ти англомовних публікацій (не раніше 2000 року), автор робить висновок про те, що на зараз цей феномен є не просто психоаналітичним теоретичним конструктом, а й об'єктом емпіричних досліджень. Автор описує сучасні відкриття відносно механізмів захисту: їх зв'язок з психіатричними розладами, особистісними якостями, відношенням з оточенням, копінг-стратегіями, діяльністю нервової системи, сновидіннями, вірогідністю виживання при онкологічних хворобах та ін., а також описує нові теоретичні уявлення.

Ключові слова: захисні механізми, копінг-стратегії, новітні дослідження, психоаналіз.

Постановка проблеми. Введене на початку ХХ сторіччя З. Фрейдом поняття «механізми психічного захисту» активно критикувалось від самого початку: з 30х років всі лабораторні здобутки були поставлені під сумнів, а з 70х – цей феномен взагалі перестає вивчатись в лабораторних умовах [8]. Проте, після 90х років були створені об'єктивні засоби дослідження цих явищ [8] і наразі це є не просто теоретичним конструктом, який розвивається лише в рамках психоаналізу, а й вимірюваним об'єктом, який активно вивчають. Задля вивчення сучасних підходів до розуміння захисних механізмів нами була проаналізована певна сукупність останніх англомовних публікацій. Відповідно, **метою статті** стало проаналізувати результати сучасних наукових досліджень, об'єктом яких виступають механізми психічного захисту, опубліковані у англомовних виданнях з 2000 року.

Виклад основного матеріалу. Проаналізовані нами публікації можна умовно поділити на 2 групи: теоретичні та емпіричні. При цьому, в других

також викладено певні теоретичні конструкти, які вибудовуються на основі емпіричного дослідження.

G. E. Vaillant [22] наголошує, що захисними механізмами користуються всі люди без виключень, а також на тому, що вони можуть бути як високо адаптивними, так і дезадаптивними. В оглянутій праці він описує адаптивні варіанти використання захистів: 1) відновлення гомеостазу за допомогою ігнорування емоційного або інстинктивного пресу; 2) когнітивний тайм-аут для полегшення змін у реальності; 3) зміна сприймання невіршуваних конфліктів з близькими особами; 4) пом'якшення свідомих конфліктів. До високо-адаптивних захистів автор відносить: антиципацію, альтруїзм, гумор, сублімацію та пригнічення. Він наполягає, що свідомо увімкнути їх неможливо, оскільки свідоме використання в стресі, наприклад, гумору, людиною, яка цього ніколи не робила, виглядає фальшиво.

Окрім цього, G. E. Vaillant описує своє лонгітюдне дослідження механізмів захисту. Він наголошує, що їх адаптивність не залежить від освіти, IQ та соціального класу батьків досліджуваного. Існує певний взаємозв'язок між захистами та суб'єктивним сприйманням свого здоров'я, хоча це і не пов'язано із об'єктивними показниками стану організму, а отже захисти змінюють суб'єктивну, а не об'єктивну дійсність. Відповідно до цього, автор робить висновок, що використання перелічених захистів може бути однією зі складових ментального здоров'я.

R. Offer зі співавторами [18] досліджують захисні механізми у підлітків, що мають певний психіатричний розлад без коморбїду на вибірці у 123 особи. Для визначення сили використання захистів автори користуються опитувальником Р. Плутчика «Life Style Index» (LSI) та методикою «Child Suicide Potential Scale» (CSPS), яка має відповідні шкали. За методикою LSI було виявлено, що підлітки з шизофренією достовірно частіше користуються реактивним формуванням та компенсацією, ніж здорова вибірка; підлітки з obsесивно-компульсивним розладом – регресією. За методикою CSPS підлітки з obsесивно-компульсивним розладом достовірно частіше користуються реактивним формуванням та анулюванням ніж інші пацієнти. Важливо, що дослідники не отримали кореляційного зв'язку за шкалами різних методик, що мають однакову назву. Автори вважають, що це може статись через 2 причини: 1) невідповідність теоретичного підґрунтя (оскільки Р. Плутчиком була створена своя психоеволюційна теорія для пояснення виникнення захисних механізмів, яка і стала основою для створення LSI); 2) невідповідність вимірювальних процедур: LSI – опитувальник, а CSPS – структуроване спостереження.

P. Sraeger [8] в своїй роботі описує деякі історичні аспекти дослідження механізмів захисту. Наукова психологія певний час не приймала та критикувала концепцію захистів; відповідно, всі лабораторні дослідження з тридцятого по семидесятий рік двадцятого сторіччя були розкритиковані та пояснені іншими механізмами (наприклад, витіснення – забуванням; проекція – атрибуцією та ін.) і з цього часу майже на 20 років поняття «механізми захисту» пропало з

лабораторно-наукового дискурсу. Основна проблема, яку підкреслює автор, була в методології дослідження: чи можна несвідомі за поняттям процеси вивчати за допомогою, наприклад, опитувальника, що передбачає свідомі відповіді? З часом, для вирішення цієї проблеми були розроблені клінічні інтерв'ю (Perry & Coorer), процедури кодування нарративів (Cramer) та валідизовані й підлаштовані під певний теоретичний конструкт опитувальники (наприклад, вищезгадуваний LSI).

Окрім цього, авторка описує відмінності між захисними механізмами та копінг-механізмами (табл. 1).

Таблиця 1

Відмінності між механізмами психічного захисту та копінг-механізмами

Механізми психічного захисту	Копінг-механізми
Несвідомі	Свідомі
Неінтенціональні	Інтенціональні
Диспозиційні	Детерміновані ситуацією
Мають певну ієрархію	Не мають ієрархії
Асоціюються з патологією	Асоціюються з нормою

Зазначені відмінності, особливо що стосуються свідомості та інтенціональності, були розкритиковані іншими авторами. Так, L. S. Newman [15] задається питанням, до чого ж тоді відносити свідомі неінтенціональні дії. Автор наводить роботи інших дослідників про те, що свідомі та інтенціональна поведінка може становитись несвідомою та неінтенціональною. В такому випадку, чи стає вона захисним механізмом? Окрім цього, він доказує, що, наприклад, такий захисний механізм як пригнічення за визначенням є свідомим та інтенціональним. Автор закінчує свій коментар такими словами «захисні механізми використовуються і для подолання стресу, а копінгі – для захисту від загрозливих думок та почуттів». І все це вносить плутанину у запроповану концепцію, а отже поки що немає чіткого розрізнення копінгів та захисних механізмів. М. Н. Erdelyi [10] також не згоден з цими двома пунктами. До критики додає також і те, що він взагалі не згоден з дихотомією «свідоме-несвідоме» (приводячи за аналог «підліток-дорослий»); натомість, він вважає це певним континуумом. Відповідно до цього він і приходить до думки, що взагалі захисні механізми можуть бути як свідомими, так і несвідомими.

M. Drapeau зі співавторами [9] на вибірці з 61 особи з розладами настрою та тривожними розладами намагався дізнатись, чи змінюється використання захисних механізмів після короткочасної інтервенції (4 сесії). За допомогою Defence Manual Rating Scale (DMRS) вони порівнювали прояви захистів у дискурсі пацієнтів під час першої та останньої сесії. Автор наголошує на тому, що за 4 сесії загальний рівень функціонування захисних механізмів, а також обсессивний рівень – значущо зросли. В ту же чергу, нарцисичний рівень захисту

значущо знизився. Рівень використання зрілих захистів не змінився. Представлені результати, за словами авторів, мають протиріччя із дослідженнями інших дослідників, де схожі зміни відбувались після 1-2 років психотерапії. Відповідно до цього, автори роблять певне припущення про існування двох рівнів захистів: захисти як стан і як особистісна якість, а також про те, що усвідомлення терміну терапевтичної інтервенції може мати вплив на зміни у використанні певних захистів.

Схоже дослідження було проведено J. C. Perry та M. Bond'ом [19]. Вони проводили терапевтичну інтервенцію на протязі 248 тижнів з 21-ю особою, що мали депресивні, тривожні та особистісні розлади. За допомогою DMRS було виявлено, що після 5ти років по закінченню психотерапії пацієнти посилили рівень використання зрілих та невротичних захисних механізмів. При цьому, було зменшено рівень незрілих захисних механізмів. Автори роблять висновок, що незрілі механізми можуть трансформуватись у зрілі та невротичні. Окрім цього, вони припускають, що існує певний взаємозв'язок між захистами та симптомами, що перші можуть грати значну роль у формації других. Слід також зазначити, що автори вклали великий внесок у дослідження ієрархічності захисних механізмів у попередніх працях [цит. за 19] (див. табл. 2).

Таблиця 2

Ієрархія захисних механізмів

Категорія	Рівень захисту	Включені механізми захисту
Зрілі	Високо-адаптивний	Аффіліація, альтруїзм, антиципація, гумор, сублімація, пригнічення, самоствердження та самоспостереження
Невротичні	Обсесивний	Ізоляція, інтелектуалізація, анулювання
Невротичні	Істеричний	Витіснення, дисоціація
Невротичні	Інший невротичний	Реактивне формування, зміщення
Незрілі	Нарцисичний	Знецінення, ідеалізація, всемогутній контроль
Незрілі	Непризнання	Заперечення, раціоналізація, проєкція, аутистичне фантазування
Незрілі	Пограничний	Розщеплення, проєктивна ідентифікація
Незрілі	Активний	Відігравання, пасивна агресія, відмовляюче у допомозі скарження

J. H. Porcerelli зі співавторами [20] за допомогою Defence Mechanism Manual (DMM) на вибірці з 50 осіб дослідили взаємозв'язок захисних механізмів із жорстокістю по відношенню до партнерів та чужаків. Було з'ясовано, що захисний механізм «ідентифікація» негативно корелює із жорстокістю по відношенню до партнеру та чужаків; «заперечення» – позитивно із жорстокістю

до чужаків; «проекція» – позитивно із жорстокістю до партнерів. Отже, використовувані захисти мають вплив на відносини із оточенням.

В іншому дослідженні [21] автор на вибірці із 49 осіб визначає вплив використання механізмів захисту на використання медичної допомоги раковими хворими. За допомогою DMM, він приходить до висновку, що використання проекції пов'язано з частішим зверненням до лікарні (хвороба прийшла ззовні, а отже і допомогу потрібно шукати ззовні); в свою чергу, використання заперечення пов'язане з меншим звертанням у лікарню, оскільки це допомагає заперечувати вплив хвороби на їхнє життя.

Т. Р. Beresford із співавторами вивчали прогноз виживання людей, що хворі на рак у залежності від використовуваних захистів на вибірці з 86 осіб. Рівень захисних механізмів автори визначали за допомогою методики Defensive Style Questionnaire (DSQ-40). Дослідники визначили, що особи з високим рівнем використання незрілих захистів через 18 місяців після постановки діагнозу мають шанс вижити 50%, в той час як ті, що схильні використовувати зрілі – 87%. Через 36 місяців ситуація схожа: 19% та 57% відповідно. Таким чином, автори доходять до висновку про те, що при лікуванні онкологічних хвороб слід контролювати також і вид захисних механізмів, що використовує пацієнт, оскільки це взаємопов'язано із ймовірністю виживання.

У. Hentsch зі співавторами [11], спираючись на свої дослідження, стверджують, що методика LSI не корелює з іншими методиками, що досліджують захисні механізми (DSQ-40, DMM, DMRS). Також, спираючись на праці G. E. Vaillant, він описує характеристики захисних механізмів: 1) вони несвідомі; 2) вони є головним регулятором інстинктів та афектів; 3) вони є окремими один від одного; 4) використання захистів у людини – не стабільний процес, він динамічний; отже, використовуваний стиль захистів може бути змінений; 5) захисти можуть бути як адаптивними, так і патологічними.

J. Maltby та L. Day [14], спираючись на процесуальну модель вибачення, що проголошує те, що захисні механізми можуть бути одним із внутрішньо-особистісних бар'єрів для вибачення, дослідили наявність зв'язку між цими двома явищами на вибірці у 304 особи. Дослідники відкрили, що використання невротичних захистів (DSQ-40) негативно корелює із можливістю до прощення.

С. Blaya із співавторами [3], досліджуючи варіативність захисних механізмів (DSQ-40) в залежності від психіатричного розладу на вибірці у 167 осіб, дійшла таких висновків: 1) особи з тривожними розладами особистості схильні використовувати невротичні та незрілі захисні механізми; 2) особи з загальним тривожним розладом частіше інших використовують проекцію та мають більш виявлений прояв незрілих захисних механізмів; 3) особи з панічним розладом частіше ніж вибірка здорових пацієнтів використовують сублімацію; 4) особи з obsesивно-компульсивним розладом частіше використовують відігравання (acting-out); 5) особи з соціальним тривожним розладом не виокремлюються за будь-яким захисним механізмом із загальної вибірки.

Е. В. Samacho зі співавторами [5], досліджуючи взаємозв'язок захисних механізмів (DSQ-40) та рівнів організації психіки на вибірці у 102 особи, дійшли таких висновків: 1) особи із психотичним рівнем організації особистості достовірно менше ніж загальна вибірка використовують гумор та пригнічення; достовірно більше – анулювання, зміщення, проєкцію та аутистичне фантазування; 2) особи із психотичним рівнем достовірно частіше, ніж особи із пограничним рівнем використовують реактивне формування, антиципацію та сублімацію, проте роблять це достовірно рідше, ніж особи без діагнозів; 3) особи з пограничним рівнем достовірно частіше використовують невротичні механізми захисту ніж особи без діагнозів та частіше за осіб із психотичним рівнем – пригнічення.

С. Brody та R. M. Costa [7], досліджуючи взаємозв'язок захисних механізмів (DSQ-40) та суб'єктивної важливості шкідливої їжі, перегляду телевізора та вживання алкоголю на вибірці у 334 особи, дійшли висновків, що особи, що високий рівень використання незрілих захисних механізмів надають вищезазначеному більше важливості. Окрім цього, особи, які більше за інших надають важливості шкідливій їжі, виявили більший рівень використання зміщення. Ці ж автори, вивчаючи частоту жіночого оргазму у зв'язку із використовуваними захисними механізмами [4], отримали такі результати: 1) особи, які частіше отримують вагінальний оргазм без додаткової стимуляції достовірно рідше використовують незрілі механізми захисту (соматизація, дисоціація, зміщення, аутистичне фантазування, знецінення та ізоляція). 2) особи, які отримують оргазм лише за умови додаткової стимуляції клітора показують рівень використання незрілих захисних механізмів вище, ніж інша частина вибірки. Автори доходять до висновку, що за допомогою їх дослідження можливо була підтверджена теорія З. Фрейда відносно того, що здатність отримувати вагінальний оргазм пов'язана зі зрілістю жінки.

Н. Chabrol та F. Leichsenring, досліджуючи різні параметри пограничної організації особистості підлітків, включаючи використовувані захисні механізми (DSQ-40), на вибірці у 243 особи, знайшли прямий взаємозв'язок між рівнем використання незрілих захистів та ослабленим тестуванням реальності, дифузією ідентичності та імпульсивністю.

Г. Northoff зі співавторами [17] досліджував нейронні процеси головного мозку пацієнтів із кататонією. Автори зазначають, що психоаналіз інтерпретує кататонічний приступ як сенсомоторну регресію проти некомфортної надлишкової тривоги, не маючи можливості її відреагувати назовні. За допомогою стандартизованого інтерв'ю (Role Construct Repertory Grid) були визначені тривожні теми пацієнтів. Далі, під час сканування за допомогою МРТ, досліджуваним показували певні картинки, на які за допомогою натискання на кнопки вони мали дати відповідь: чи подобається вона йому. Дослідники у цей час аналізували зміни у зонах мозку, що відповідають за емоції та за моторні реакції. Було виявлено, що у осіб з кататонією на рівні нервової системи немає можливості використовувати когнітивний захист у відповідь на негативний

стимул при порівнянні їх зі здоровими особами, оскільки певні зони мозку при поданні негативних стимулів просто блокуються, тому нервовий імпульс неадекватно проходить у моторні зони. Дослідники роблять припущення, що орбітофронтальна частина мозку грає важливу роль у формуванні зрілих та когнітивно-керуємих механізмів захисту.

V. Zeigler-Hill зі співавторами [24], досліджуючи взаємозв'язок стабільності самооцінки та захисних механізмів (DSQ-40) на вибірці у 123 особи, дійшли таких висновків: 1) загальна нестабільність самооцінки пов'язана із високим рівнем використання незрілих захисних механізмів; 2) високий рівень використання невротичних захисних механізмів прямо пов'язаний із стабільністю низької самооцінки та від'ємно пов'язаний зі стабільністю високої самооцінки; 3) стабільність високої самооцінки не пов'язана з використанням захисних механізмів. Таким чином, використання захисних механізмів впливає ще й на стабільність самосприймання.

A. J. Lewis та J. White [12], досліджуючи особливості захисних механізмів (DSQ-40) у гомофобних підлітків на вибірці у 86 осіб, виявили такі результати: 1) високий рівень використання незрілих захисних механізмів прямо корелює із агресивною гомофобією; 2) ідеалізація, соматизація, заперечення та знецінення має найбільший кореляційний зв'язок із високим рівнем гомофобії. Автори користувались ідеями Lock'a та Kleis'a щодо того, що гомофобна позиція може бути манифестацією захисної спроби побороти власну тривожність щодо своєї сексуальності та сексуальної орієнтації та підтвердили цю ідею емпірично.

M. A. Besharat та S. Shahidi [2], досліджуючи взаємозв'язок між алекситимією та захисними механізмами (DSQ-40) на вибірці у 286 осіб з Ірану, дійшли таких висновків: 1) високий рівень використання зрілих захисних механізмів негативно корелює із алекситимією; 2) високий рівень використання незрілих та невротичних захисних механізмів позитивно корелює із алекситимією. Автор наголошує на тому, що дослідники з інших країн набули подібних результатів.

Calvin Kai-Ching Yu [23] досліджуючи сновидіння (dreaming) та захисні механізми (Defense Mechanisms Inventory, DMI) на вибірці у 583 особи, дійшов таких результатів: 1) інтенсивність (наявність кількох за одну ніч) сновидінь прямо пов'язана із рівнем використання витіснення; 2) віднайдено високий кореляційний зв'язок між шкалами «розщеплення», «ментальні границі» та «дисоціація». Автор пояснює це таким чином: витіснення («ментальні границі» за шкалами методики), дисоціація та розщеплення, імовірно, є одним і тим механізмом захисту, що використовується в різних умовах: перший – задля захисту від несвідомого матеріалу, другий – коли певна ментальна активність відсторонюється від суб'єкта (за умови одночасного протікання 2х або більше процесів, що є незалежними та неінтегрованими один від одного), третій – це взагалі слово-замісник поняттю «дисоціація» (посилаючись на декількох психоаналітиків, що використовували терміни один в значенні іншого): якщо розуміти Его як потік ментального процесу, то і різниці між термінами немає.

К. Holloway зі співавторами [12], досліджуючи вплив захисних механізмів (DSQ-40) на ментальне здоров'я на вибірці у 278 осіб, дійшла таких висновків: 1) рівень використання зрілих захисних механізмів прямо корелює із рівнем уявлення шляху досягнення мети та діями щодо цього; 2) високий рівень використання незрілих захисних механізмів негативно корелює із рівнем уявлення шляху досягнення мети та діями щодо цього; 3) рівень використання незрілих захистів прямо корелює з симптомами депресивного та тривожного розладів; 4) рівень використання зрілих захисних механізмів негативно корелює із рівнем використання незрілих захисних механізмів.

М. Nicolas зі співавторами [16] поставили питання: що спрацьовує першим: механізми захисту чи копінг-механізми? Аналізуючи літературу, вони дійшли висновку, що існує 3 групи теорій: 1) механізми захисту передують копінг-механізмам; 2) копінг-механізми передують механізмам захисту; 3) копінг-механізми та механізми захисту спрацьовують паралельно, кооперуючись один з іншим. Досліджуючи стратегії додання стресу перед змаганням у спортсменів (n=296), автори дійшли таких висновків: 1) рівень використання зрілих захистів прямо корелює із використанням копінгів, направлених на вирішення проблем; 2) рівень використання незрілих захистів прямо корелює з копінгамі уникання; 3) копінг-механізми та механізми захисту виходять на перший план в залежності від ситуації. Автори для дослідження механізмів захисту користувались методикою DSQ-40.

W. Zhang та B. Guo [25] вирішили розглянути питання механізмів захисту через призму дисипативної структурної теорії. Автори зазначають, що на зараз немає єдиної теоретичної конструкції щодо механізмів захисту, як немає єдиної узгодженості щодо їх кількості (так, Blackman виокремлює понад 100 видів [цит. за 25]). Прагнучи створити інтегровану концепцію, автори, опираючись на дисипативну структурну теорію та на теорію об'єктних відносин, пропонують наступне. Існує певна когнітивна схема, що прагне до стабільності. Цю стабільність може порушити психологічна ентропія: все те, що негативно впливає на порядок в когнітивно-афективній схемі. Існує також і психологічна негентропія: все те, що може укріпити стабільність схем. До останньої і відносяться захисні механізми. Далі, спираючись на цю основну ідею, автори наводять 3 типи механізмів захисту:

1. Ізоляція. За допомогою цього захисту певна частина схеми утримується від психологічної ентропії. В такому випадку, ентропія перенаправляє такими шляхами: а) на зовнішні об'єкти (альтруїзм, гумор, сублімація, анулювання, екстарналізація та інші); б) на внутрішні об'єкти (знецінення – знецінюється частина внутрішнього об'єкту задля збереження іншої його частини; проєкція – частина внутрішнього об'єкту наділяється негативними якостями задля збереження власного Я); в) витіснення у несвідоме (заперечення, реактивне формування, ізоляція, витіснення, дисоціація та інше).

2. Компенсація. За допомогою цього захисту суб'єкт намагається отримати стабільність із інших місць: а) від зовнішніх об'єктів (компенсація, анімізм,

зловживання ПАР); б) від внутрішніх об'єктів (фантазування, ідентифікація з фантазією, ідентифікація із ідеальним об'єктом, ідеалізація та інше).

3. Саморозсіювання. В цьому випадку особа а) ідеалізує себе, відповідно, джерело тривоги не є важливим і не може призвести до розхитування схеми (ідеалізація, всемогутній контроль), б) вибудовує іншу реальність (раціоналізація, інтелектуалізація, реконструкція реальності та інше).

Автор наголошує, що нажаль, деякі механізми захисту не вписуються в цю схему (поворот проти себе та знецінення себе), що пояснюється іншою теоретичною моделлю (фрейдівським прагненням до смерті).

Висновок. Аналізуючи все вищезазначене, можна дійти таких висновків:

- найшироковживанішою теоретичною конструкцією є ієрархічна структура механізмів захисту, що розділяє всю їх сукупність на зрілі, невротичні та незрілі;

- існує певна кількість широкоживаних суб'єктивних та об'єктивних методик дослідження механізмів захисту: процедури кодування нарративів (DMRS, DMM), стандартизовані спостереження (CSPS), опитувальники (LSI, DSQ-40, DMI);

- існує багато досліджень, що на емпіричному матеріалі наводять докази існування взаємозв'язку між механізмами психічного захисту та особистісними якостями (здатністю вибачати, ворожістю, імпульсивністю, жорстокістю, стабільністю самооцінки), рівнями організації психіки (психотичним, пограничним), розладами (тривожним, обсесивно-компульсивним, настрою, шизофренією), суб'єктивним сприйманням власного здоров'я, прогнозом виживання при онкологічних хворобах, суб'єктивною важливістю шкідливої їжі, алкоголю, переглядання телевізора, частотою сновидінь та можливістю отримувати оргазм.

Список використаної літератури

1. Beresford T. P. Cancer survival probability as a function of ego defense (adaptive) mechanisms versus depressive symptoms / T. P. Beresford, J. Alferts, L. Mangum, L. Clapp, B. Martin // *Psychosomatics*. – 2006. – №47. – P. 247–253.

2. Besharat M. A. What is the relationship between alexithymia and ego defense styles? A correlational study with Iranian students / M. A. Besharat, S. Shahidi // *Asian Journal of Psychiatry*. – 2011. – №4. – P. 145–149.

3. Blaya C. Do defense mechanisms vary according to the psychiatric disorder? / C. Blaya, M. Dornelles, R. Blaya, L. Kipper, E. Heldt, L. Isolan, M. Bond, G. G. Manfro // *Revista Brasileira de Psiquiatria*. – 2006. – №28(3). – P. 179–183.

4. Brody S. Vaginal orgasm is associated with less use of immature psychological defense mechanisms / S. Brody, R. M. Costa // *The Journal of Sexual Medicine*. – 2008. – №5. – P. 1167–1176.

5. Camacho E. B. The levels of psychological functioning of personality and the mechanisms of defense / E. B. Camacho, E. Chávez-León, M. P. O. Uribe, A. Y. Jiménez, O. N. López // *Salud Mental*. – 2010. – №33. – P. 517–526.

6. Chabrol H. Borderline personality organization and psychopathic traits in nonclinical adolescents: relationships of identity diffusion, primitive defense mechanisms and reality testing with callousness and impulsivity traits / H. Chabrol, F. Leichsenring // *Bulletin of the Menninger Clinic*. – 2006. – Vol. 70. – №2. – P. 160-170.
7. Costa R. M. Immature psychological defense mechanisms are associated with greater personal importance of junk food, alcohol, and television / R. M. Costa, S. Brody // *Psychiatry Research*. – 2013. – №209. – P. 535–539.
8. Cramer P. Defense mechanisms in psychology today / P. Cramer // *American Psychologist*. – 2000. – Vol. 55. – №6. – P. 637-646.
9. Drapeau M. A study of stability and change in defense mechanisms during a brief psychodynamic investigation / M. Drapeau, Y. De Roten, J. C. Perry, J.-N. Despland // *The Journal of Nervous and Mental Disease*. – 2003. – Vol.191. – №8. – P. 496-502.
10. Erdelyi M. H. Defense processes can be conscious or unconscious / M. H. Erdelyi // *American Psychologist*. – 2001. – №56. – P. 761-762.
11. Hentsch U. Defense mechanisms: current approaches to research and measurement [Электронный ресурс] / U. Hentsch, J. G. Draguns, W. Ehlers, G. Smit. – Procedure of access: <https://www.elsevier.com/books/defense-mechanisms/hentschel/978-0-444-51263-5> (last time accessed: 07.10.17). – Name from screen.
12. Holloway K. A latent profile analysis of dispositional hope and defense styles / K. Holloway, N. Bhullar, N. S. Schutte // *Personality and Individual Differences*. – 2017. – №114. – P. 151-154.
13. Lewis A. J. Brief report: the defense mechanisms of homophobic adolescent males: a descriptive discriminant analysis / A. J. Lewis, J. White // *Journal of Adolescence*. – 2009. – №32. – P. 435-441.
14. Maltby J. Forgiveness and defense style / J. Maltby, L. Day // *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*. – 2004. – №165. – P. 99-112.
15. Newman L. S. Coping and defense: no clear distinction / L. S. Newman // *American Psychologist*. – 2001. – №56. – P. 760-761.
16. Nicolas M. A reciprocal effects model of the temporal ordering of coping and defenses / M. Nicolas, M. Drapeau, G. Martinent // *Stress and health*. – 2017. – №33 (2). – P. 143-152.
17. Northoff G. How does our brain constitute defense mechanisms? First-person neuroscience and psychoanalysis / G. Northoff, F. BERPpohl, F. Schoeneich, H. Boeker // *Psychotherapy and Psychosomatics*. – 2007. – №76. – P. 141–153.
18. Offer R. Defense mechanisms, negative emotions, and psychopathology in adolescent inpatients / R. Offer, R. Lavie, D. Gothelf, A. Apter // *Comprehensive Psychiatry*. – 2000. – Vol. 41. – №1. – P. 35-41.

19. Perry J. C. Change in defense mechanisms during long-term dynamic psychotherapy and five-year outcome / J. C. Perry, M. Bond // The American Journal of Psychiatry. – 2012. – №169. – P. 916–925.

20. Porcerelli J. H. Defense mechanisms and self-reported violence toward partners and strangers / J. H. Porcerelli, R. Cogan, R. Kamoo, S. Leitman // Journal of Personality Assessment. – 2004. – Vol. 82. – №3. – P. 317-320.

21. Porcerelli J. H. Defense mechanisms and utilization in cancer patients undergoing radiation therapy / J. H. Porcerelli, P. Cramer, D. J. Porcerelli, V. E. Arterbery // The Journal of Nervous and Mental Disease. – 2017. – №205. – P. 466-470.

22. Vaillant G. E. Adaptive mental mechanisms. Their role in a positive psychology / G. E. Vaillant // American Psychologist. – 2000. – Vol.55. – №1. – P. 89-98.

23. Yu C. K.-C. The mechanisms of defense and dreaming / Calvin Kai-Ching Yu // Dreaming. – 2011. – Vol. 21. – №1. – P. 51-69.

24. Zeigler-Hill V. Psychological defense and self-esteem instability: is defense style associated with unstable self-esteem? / V. Zeigler-Hill, S. Chadha, L. Osterman // Journal of Research in Personality. – 2008. – №42. – P. 348–364.

25. Zhang W. Resolving defense mechanisms: a perspective based on dissipative structure theory / W. Zhang, B. Guo // The International Journal of Psychoanalysis. – 2017. – №98(2) . – P. 457-472.

Депутатов В.А.

Защитные механизмы психики как объект новейших исследований в англоязычных публикация (с 2000 года). Часть 1

В статье автор описывает результаты анализа современных исследований, объектом которых выступают механизмы психической защиты. На основе анализа 25-ти англоязычных публикаций (не ранее 2000-го года), автор делает вывод о том, что на данный момент этот феномен является не просто психоаналитическим теоретическим конструктом, но объектом эмпирических исследований. Автор описывает современные открытия относительно механизмов защиты: их связь с психиатрическими расстройствами, личностными качествами, отношением с окружением, копинг-стратегиями, деятельностью нервной системы, сновидениями, вероятностью выживания при смертельных болезнях и др., а так же описывает новые теоретические предположения.

Ключевые слова: защитные механизмы, копинг-стратегии, новейшие исследования, психоанализ.

Deputatov V.O.

Mechanisms of defense as object of newest researches in English-language publications. Part 1

In this article a results of contemporary researches about defense mechanisms are described. Author analyses 25 English-language publications and makes conclusion that now mechanisms of defense are treated not only as psychoanalytical theoretical construction, but as object of empirical researches too. Author describes contemporary discoveries about this phenomenon: its relationship with mental disorders, personal traits, relations with other people, copings, brain activity, dreaming, survival probability etc. Also new theoretical suggestions are described.

Key words: mechanisms of defense, coping-strategies, newest researches, psychoanalysis.

Депутатов Владислав Олександрович – магістр практичної психології, практичний психолог КЗО «Криворізька загальноосвітня санаторна школа-інтернат №7 I-II ступенів» ДОР».

УДК [159. 923. 2 : 17. 022. 1]-026. 45: - 053.67

Іванова О.В.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИЗНАЧЕННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ РОЗВИТКУ СМИСЛОЖИТТЄВИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСОБИСТОСТІ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ

Стаття присвячена визначенню психолого-педагогічних умов розвитку смисложиттєвих орієнтацій особистості в юнацькому віці. На цьому життєвому етапі молода людина починає активно засвоювати соціальний досвід, наитовхуючись водночас на ряд небезпек у випадку смисложиттєвої невизначеності та дезорієнтації. Автором проаналізовані психолого-педагогічні підходи до розвитку смисложиттєвих орієнтацій в юнацькому віці. Аналіз й узагальнення розглянутих підходів дозволили виділити три основні психолого-педагогічні умови розвитку смисложиттєвих орієнтацій особистості юнацького віку, а саме: організація своєчасного та поетапного ціннісно-смыслового психолого-педагогічного впливу на становлення особистості юнака; розвиток смисложиттєвої рефлексії; розвиток мотивації досягнення.

Ключові слова: смисложиттєві орієнтації, юнацький вік, психолого-педагогічні умови, розвиток, самовизначення, невизначеність.

Постановка проблеми. Процеси індивідуалізації в юнацькому віці, пошуку власного Я, самовизначення та здійснення низки життєвих виборів ускладнюються одночасною соціалізацією особистості. На шляху особистісного становлення й формування соціальних відносин, суспільство висуває перед юнаками нові вимоги, засвідчуючи перед ними готову систему смислів і цінностей, норм моралі та поведінки. Цю систему молода людина переймає в